

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

Управление образования по г.Магас и г.Назрань

ГБОУ "СОШ-ДС № 11 г.Назрань"

РАССМОТРЕНО:
на заседании МО
руководитель ШМО
_____Мальсагова Я.М.

Протокол № 3
от «28» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО:
зам. директора по УВР
_____Плиева Х.А.

Протокол № 3
от «28» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО:
директор ГБОУ
"СОШ-ДС № 11 г.Назрань"
_____Нальгиева М.И.

Приказ № 16
от «29» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»

для обучающихся 4-х классов

г.Назрань, 2023 г.

Кхетора каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт докхий декхараш. Керттерча даькъе уж да хьалкхувш йоагла тлехье эздел долаш, глулакхаца, нахаца товш, лимерза, ший моттиг длаца ховш, Даьхе а, кьам а, дезал а лоархлаш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькьахьа кьахьегаш, дийша, лилман лардаш ломаяь, вахаре царехпайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дегладоагла лилма, техника, культура дегладарца. Царга хьежжа хила беза дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам члоагларо дладех хьехархошкара дешархой теркам тлабахийта дезар – дукхагла долча даькъе шоашка уйла яйтар, лилман лардаш тохкаш болх байтар, лодадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт лодабар, грамматика хар боккха лоархлам болаш да дешархой кхетам деглабоалабара, хлана аьлча, мотт лодабарца кхетаю мета хозал, из бляхий хилар, кхыча кьамий мотт а дикагла кхетабу бераша, цар культура йовза а новкьостал ду. Дешархошта длахьехар хила деза уж кхетаргболаш, цленача, аттача меттала, лодадаьчох ма хулла дукхагла дукхагла пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьакьоастадеш, цунна теркам тлабохийташ, грамматически бокьонаш влаци юсташ бе беза ший болх.

Наьна метта урокаш тла дешархоша глаллай метта грамматически лардаш лодаю, кьамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелагича классе доладу грамматически дакьа – морфологи лодае, из болх длахьо ялхлагичеи ворхлагичеи классашка. Из раздел я кьамаьла доакьоех кхетам луш, хьалха царех лодадаьр клоаргдеш, шердеш. Кьамаьла доакьош лодадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Бархлагича ийслагича классашка синтаксиси стилистики лодаю. Цу даькъе дешархойдика кхеташ хила беза предложенешта юкьерча дешай мел долча бувзамех. Грамматика лодаеш дешархой ха декхарийла ба деша лард, чаккхе, овла, дешхьалхе, суффикс, уж яздар бокьонаш; кьамаьла доакьош, цар нийсаяздара бокьонаш; предложеней тайпаш, предложене маьженаш, предложеней чура дешай бувзам. Берашта ха деза дош мишта хьахиннад, из малагла кьамаьла дакьа да, иш.кх.д1.

Ийслагича классе чоалхане карара предложенеш лодаеча хана дешархой кхетабе беза предложенешка керттераяри карараяри кьоастае ховргдолаш, царна юкьера бувзам таха могоаргдолаш.

Пунктуации лодаеш дешархой теркам тлабахийта беза предложене интонацена, оазлаьгллуча ноагла йолча хана сецара хьарак доаглаш хул. Цхьайолча моттигашка интонаци теркальяр – хиланза даргдоацарех да, хлана аьлча, из теркаль ца йича, малагла хьарак оттаде деза ховргдоацандаь. Иштта из теркальярца увттаду предложении кхоачалуча тладам, хаттара е айдара хьарак. Синтаксис лодаеча хана хьехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика длакхетабе, хлана аьлча, интонации хувцаро предложена малан а сецара хьаракаш а хувца тарлу. Керттера кьамаьла доакьош лодадара хьехархоcho длакхетаде деза бераш цар синтаксически лоархламах.

Дешархой кьамаьла культура лакхьари лодадаьчун навькаш деглайоалаяри хила деза хлара урока. Из болх длахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкьостал ду ломаяь бокьонаш члоаглье, орфографически а пунктуационни говзал

члоаглье, грамматически материал дикагла кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзадenna кьамаьл шаьрдеш дешархой теркам тлабахийта беза хьехархоcho сочиненеш, изложенеш язьяра, говзамеча текста тохкам бе лодабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хъехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, къамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш. Х1ара классе шу д1адоалаш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна къамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беза.

Г1алг1ай мотт хъехара г1улакх доагг1ача тайпара хъехархочо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

Г1алг1ай метта белха программ.

1) 6 класса грамматика белха программа оттаяьй федеральни компонента паччахьалкхен стандарта юкьера дешара программа юкьарлен образование г1алг1ай метта авторски программа юкьера школа 3 класса И.А.Оздоеви Р.А.Оздоеви редакцех.

2) Белха программа хоадам беш я – 102 сахьата шераи 3 сахьата к1ираи лаьрх1а. Авторски программа къоастаяьй Г1алг1айчен дешара министерства къоабальярца.

Метанпредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжа. Деша дешара лерх1амашка хъежжа.

- Массанеца цхьана урока план оттае ха, произведени чулоацам хьабувцара план оттае ха. Планага хъежжа беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.

- 31амигача тоабаца е шинне цхьана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хьакъоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхувш хилар хьахьокхар.

- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо ший ло1амаг1а хьаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархочо хаттараица новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.

-Произведенеш шоайла йиста, в1аишкаоттае, юкьарадар а тарадоацар а хьаоалаш.

-Дийшачун дакъа диста мукъама е илли дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхочо дечун бахьан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доаг1а масалаи доаладе, даьржа дувзаденна къамаьл де.

- Г1алг1ай фаьлгаи кхоллара лерх1ам ха, цар лу пайда, цар лерх1ам ха.

- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературнии 1илман кхетам балара текстаи санна.

- Кхоллама навькаи хьахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаи, проектни т1адуллараи кхоачаидеш.

-Дешашдар кхетаде, дийшар лоацца таблица чу а схема чу а д1аязде ха.

Коммуникативни УУД.

-Дувцара къамаьл оттаде, урока болх беш кадай хила, хаттараи тела. Диалог, тоабах болх беш дакъа лаца. Шийна бакъахьа хетар ч1оаг1идеш, кхычарца къамаьл де хар.

- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаьл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладувг1а ха, къовсама юкье дакъа лаца.

-Произведени урпалхочо даьчун мах бе, эзди дешаица къамаьл де.

- Кхыча дешархой урока баьча балха мах бе ха, оттаяьча критереица.

- Барт бара кийча хилар хьахьокхар, къовсам, дов е цатоам д1абаккхара тайп-тайпара вариациеш йоалае ха.

- Боккхийчарца къамаьл деш, книжкаи, дошлоргаи, энциклопедии дешаи кердадар, пайдабар леа.

-Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) боккхийчар новкъосталца кийчяр, проекта темага

хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаьца лоаца дувца.

Личностни.

- Художественни произведениш ешарца дезала юкьера безама керттера хьал хар (барт хилар, сий дар, безаме, кяхетаме, вIаши новкъостал деш хилар)
- Ше ваьнна моттиг хови хила, ше малагIча этносаца лоархIаши ва ха. Кхыча кхамех цар сий деш кьамаьл дар.
- Кхыйола култураши а, кьамаши а долга хови хилар, дикагIа довзачарех хьадувца ха, култураца е динаца шоай култура е дина тарахетараш хьаала хар (нохчий, татараш, Iарбий, сирийцаши, кх. дI. а).
- Юкьа а ца лелхаш, кхычунга ладувгIа ха, ший уйла сатийна дIаалар, тайп-тайпара аргуменаташ а йоалаеш. Дешархой вIаши кьовсам балара бахьанаш ха.
- ЦIагIа а классе а книжкаши дешара тIакхуви хилар хьахьокхар, библиотеке ахар, мукьа волча хана, урока эша материал кийчяр.
- Йоазонхой кхолламах ха безам болаши хилар хьахьокхар, шийна эггара чIоагIагIа безачар цIераши яха хар, безара бахьан а хьаалар.
- Литературни кхоллама болх шийна эшаши болга хар.
- Ишколе вахара бокьонаши йовзар, цар дешархочоа лун айда малагIа ба хар. Дикача дешархочун масалаши доаладе ийишаца произведени юкьера.
- Сага новкъостал доацаши ше болх бе хови хила, ше даьчох жоп дала дезалга хови хила.
- Поэтически деша хозал хови хила, йоазонхочо дешашица сурт дулаши доаладаь дешаши хьалаха хови хила. Хозахийта дешаши а эпитеташи а шоай кьамаьла юкьедоаладар.
- Эздедаца дар доацар хови хила, литературни турпалхоехи эздийча сагаху йоахка оамалаши хьаювцаха, гIулакхаца дар доацар кьоастаде ха.
- Дешаши а яз деш а нийса вагIараи бIаргий са толха ца дараи йоагIа бокьонаши хови хила. КIаьдвалар дIадоаккхаш е еза упражненеш йовзаш, уж еш хила. Саг унахцIена хилара бокьонаши цIагIа а накъайоалаши лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

дешархо кьаман гIулакхаш эздедаи тIакхийна хилар;

- дезала вахар довзаш хилар;
- ший кьаман култура а, бусулба дин а довзаш хилар;
- Росси пачхьалкхен гражданин ше волга хови хилар;
- дешархочун оамалаш, декхараш кхийна хилар: урока, урокал арахьа а.

ГIалгIай метто, эрсий метто санна, метта Iилман дакьа а ший маIанна а йоккха моттиг дIалоац. Цун дешарца а кхетамца а бераши кхедара доккха практически маIан да. Наьна метто юкьелоац дешархой патриотизма а, кхыча кьамашца Iимерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Тахан латгача хьале гIалгIай мотт Iомабара, цу метта йоазув де хара Iалаьмате йоаккха терко е еза кьаьстта ишколо. ХIанзарча зама бераша Iалаьмате дукха бувцаш лелабу эрсий мотт. ЦIагIа а ара а бераша шоай наьна метта кьамаьл кIезига ду. ГIалгIай мотт бувчачар а кьамаьла юкье дукха эрсий дешаши леладу, цудухьа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Иштгача хьале тIехь тIайоагIаца хана гIалгIай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухьа ишкола хьалха латта декхар да гIалгIай метта дешари йоазуви дешархошта Iомадар, безам тIабахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беза, беза а беза, уйла а цу метта хила еза. КIира сахьатий боарам дукха беце а дешархоша мотт Iомабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара дIахьехе. Цу тIа йоазув де гIалгIай метта хала а дац, хIана аьлча, гIалгIай абата тIа дукхагIадола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта Iомаде IотIакхета алапаш да: I, аь, гI, кх, кь, kI, pI, tI, хь, xI, цI, чI, яь, дифтонг оа. Эрсий метта санна хьехархочо боккха теркам тIабахийта беза дешаши дIаоалашу яздеши йолча башхалонашта. Иштта боккха болх бе беза дешархоша оазаш нийса хьаалара, хIана аьлча, бери язdechа хана ше харцахьа дош дIааларга хъежжа гIалаташ а деш яздергда. Изболх I классе денз ца хаддаш бе беза, йоазув нийса хургдолаш.

ТЕМАТИЧЕСКИ ПЛАНИРОВАНИЕ

№ п/п	Тема	Планируемое количество часов
1.	2-г1ча класе дийшар кердадакхар	15
2	Къамаъла доакъош	3
4.	Ц1ердош	3
5.	Белгалдош	3
6.	Таърахъдош	3
7.	Ц1ерметтдош	2
8.	Хандош	3
9.	Куцдош	2
10	Всего	34

Г1алг1ай мотт

№	Тема	Кол час	дата	
			Факт	По плану
1омадаър кердадаккхар (15с.)				
1	Доалареи юкъареи ц1ердешаш Оазаши алапаши	1	7.09	
2	Диктант Оазаши алапаши	1	14.09	
3	Мукъеи мукъазеи оазаш	1	21.09	
4	Й1аьхеи лоацеи мукъа оазаш	1	28.09	
6	Шола шолха мукъаза оазаш алапаш.	1	5.10	
7	Алап й (йот)	1	12.10	
8	Сочинение «Аьхки сала1ар»	1	19.10	
9	Сочинени анализ яр . Йиш хоадора а кьоастара а хъаракаш(ъ,ь)	1	26.10	
10	Дешдакъа	1	9.11	
11	Деша овла. Цхъа овла бола дешаш	1	16.11	
12	Деша чаккхе.	1	23.11	
13	Дешхълхе.	1	30.11	
14	Суффикс.	1	7.12	
15	Диктант. Дешхълхе	1	14.12	
Предложенияи (7с)				
16	Диктанта анализ яр. Дувцареи,хаттареи,айдареи предложенеш	1	21.12	
17	Предложени кертери кертерзеи маъженаш	1	28.12	
18	Цхъантайпара маъженаш йола предложенеш. Предложени цхъантайпарча маъженашта юкъе а,е,и яха хоттаргаш	1	11.01	
19	Контрольни хъат1аяздар.	1	18.01	
20	Хоттаргаш а,е,и	1	25.01	
21	А,е,и яха хоттаргаш долча предложене цхъантайпарча маъженашта юкъе сецара хъаракаш	1	1.02	
22	Изложени.	1	8.02	
	Къамаъла доакъош (6)			

Ц1ердош (3)				
23	Изложени анализ. Ц1ердош. Юкъара кхетам Ц1ердешай таърахъашца, дожарашца хувцадалар		15.02	
Белгалдош (3)				
24	Белгалдош . Юкъара кхетам Белгалдешаш таърахъашцеи, дожарашца классашцеи хувцадалар	1	29.02	
Таърахъдош (3)				
25	Таърахъдош. Юкъара кхетам	1	7.03	
26	Диктант. Таърахъдош	1	14.03	
27	Диктанта анализ яр. Массалии арг1ани таърахъдешаш	1	21.03	
Ц1ерметтдош (1)				
28	Ц1ерметтдош. Юкъара кхетам, Легар	1	28.03	
Хандош (4)				
29	Хандош юкъара кхетам Хандеша белгалза форма	1	4.04	
30	Хандеша ханаш	1	18.04	
31	Дацардешаш ца,ма хандешашца нийса яздар	1	25.04	
32	Диктант. Тема «Хандош»	1	16.05	
Куцдош (2)				
33	Диктанта анализ. Куцдош. Юкъара кхетам	1	23.05	
34	Шера 1омадаър кердадаккхар	1	30.05	

